

VOORWOORD

God zoeken vraagt aandacht en tijd. Daarom willen we dit seizoen samen het boek Esther induiken. Hoe je dat met elkaar doet moet je samen overeenkomen. Uiteraard begin je samen met gebed en luister je naar elkaars verhaal. Hoe gaat het met je? Thuis heb je het hoofdstuk of de hoofdstukken van die avond voorbereid. Daarna zijn er een paar vormen mogelijk als het om mijn papers gaat.

a. Gestuurd.

Je kunt ze vooraf lezen. Zo is iedereen van hetzelfde op de hoogte en bespreek je de inhoud.

b. Inductief.

Je kunt ook samen de Bijbeltekst centraal stellen en mijn paper als achtergrondinfo gebruiken.

c. Kringleider.

Je kunt ook de papers aan de kringleider laten. Je concentreert je dan op de Bijbeltekst en de kringleider brengt de achtergronddetails en vragen in.

Er is geen goede of foute manier van Bijbelstudie, maar spreek wel met elkaar af wat je gaat doen. Zorg dat iedereen aan het woord komt. Je kunt alleen vermenigvuldigen door te delen. Het mooiste is als je zo samenkomt dat het niet alleen om de tekst gaat, maar dat je ook dingen uit je leven met elkaar wilt delen.

Zegen van God over elke avond gewenst!

Peter Roosendaal
Predikant Het Anker Lelystad

HET BOEK ESTHER – INLEIDING

Ballingschap

Israël werd door de Babyloniërs meegevoerd naar hun land. Dat ging in de zesde eeuw voor Christus in drie grote golven. In het jaar 722 voor Christus namen de Assyriërs de bovenlaag van de bevolking (bestuurders en edelen) gevangen, in 586 voor Christus namen de Babyloniërs een groot deel van de Israëlieten mee. En in 583 voor Christus ging ook de laatste groep naar Babel. Het volk was gedecimeerd. Ze zitten daar vol ellende in Babel. En opeens kondigt God door de profeten aan dat er een einde aan de macht van Babel zou komen (Jesaja 21). Toen de profeten Jesaja en Jeremia dat voorzagen, kon niemand zich daar iets bij voorstellen. Babel was zó machtig. Maar het gebeurde toch. De Babyloniërs werden verslagen door Cyrus, de Pers. De Perzen en de Meden namen het Babylonische rijk over en de HEER bestuurt het zo dat de Joden de gelegenheid krijgen van de Perzische koning om naar hun land terug te keren. Echter, een klein groepje blijft achter. Het boek Esther laat zien dat God dit groepje niet vergeten is. Hij blijft voor hen zorgen en gebruikt hen zelfs om aan de wereld te laten zien hoe machtig Hij is.

De tijd van de ballingschap wordt weleens vergeleken met de situatie van de kerk van vandaag. Ben je het daarmee eens? Welke overeenkomsten en verschillen zie je? Hoe ervaar jij het als christen in onze seculiere cultuur?

God

We zeiden hierboven wel dat het boek Esther laat zien dat God alle macht in handen houdt, maar er is wel een probleem. Je kunt het boek Esther op zijn kop houden en heen en weer schudden, maar nergens tref je de naam van God aan. Er is geen ander Bijbelboek waar dat voor geldt. Zelfs in Hooglied 8:6 vind je nog een spoor van Gods naam. In het boek Esther wordt God niet genoemd. Hoe komt dat? Zowel Joden als Christenen hebben er om die reden lang over gedaan om het boek Esther op te nemen in de canon. Op een later moment komen we daar nog een keer op terug. Want misschien is er toch een aanwijzing in het boek Esther zelf. Er is veel onderzoek gedaan naar allerlei woorden en woordparen om te zien of in het Hebreeuws misschien toch een spoor van de Godnaam te vinden was, maar die zijn allemaal op niets uitgelopen.

Welke Esther?

Nu we op het punt staan om met elkaar diep het boek Esther in te duiken is het goed om te weten dat de werkelijkheid van het boek Esther complex is. Er zijn feitelijk drie verschillende boeken van Esther. De bekendste versie heb jij in je Bijbel staan. Dat is de Hebreeuwse versie, die in alle Protestants-christelijke Bijbels terecht is gekomen. Dan is er ook een Griekse versie. In die vertaling en verhaling van het Estherboek werd de Godnaam wél opgenomen. Het is een soort bijlage bij de eerste versie. In de NBV vind je hem in de deuterocanonieke boeken. Dat zijn boeken die niet door de kerk als gezaghebbend werden aangenomen, maar die wel werden aanbevolen als lezenswaardig.

Tenslotte is er nog een derde versie die ook in het Grieks verscheen. Het is een vertaling van de Hebreeuwse tekst van versie 1 en daarin wordt de link met het Purimfeest doorgeknipt. Wij houden het dus bij de eerste versie.

Vind je het eng dat de Bijbel soms zoveel lagen kent?

We noemen dat tekstkritiek. Tekstkritiek is wat anders dan Schriftkritiek. Bij Schriftkritiek wordt er voortdurend getwijfeld aan de Bijbel als Woord van God. Bij tekstkritiek wordt er onderzoek gedaan naar de redactionele totstandkoming van een Bijbelboek. De Bijbel is -anders als de Kor'an- niet op een dag uit de hemel komen vallen. De Bijbel is geworden in het midden van het leven en de Heilige Geest heeft voortdurend over de tekst gewaakt (vergelijk 2 Timotheüs 3: 16).

Historie of humor

Los van het feit dat Gods Naam niet voorkomt in het boek Esther is er nog een reden waarom men in het verleden Esther een ingewikkeld boek vond. De vraag is namelijk: is het wel echt gebeurd? Het verhaal leest natuurlijk als een sprookje van een prinses. Qua verhaal zou het zomaar kunnen passen in de 1000-en-1-nacht verhalen van een Perzische Sjeherazade. Om te beginnen is het al ingewikkeld om vast te stellen wie koning Ahasveros precies is. Het verhaal begint niet met Esther, maar met een koning die een parodie van zichzelf is. Het Grieks identificeert hem als Xerxes I (485-465 voor Christus). Het zou hem goed kunnen zijn, maar helemaal zeker is het niet. Hij heeft geen vrouw gehad die Hadassa of Esther of zelfs Vasthi heette en bovendien zijn Haman en Mordechai al helemaal nergens in de literatuur van die dagen te bekennen.

Daar komt nog iets bij. Wie het boek Esther leest, ziet direct dat er allerlei humorvolle elementen inzitten. De Perzische koning, de figuur van Haman en de hele situatie met koningin Vasthi zijn in allerlei opzichten belachelijk. De keuzes die zij maken en de gevolgen ervan laten de lezer vaak hoofdschuddend achter. Is het niet gewoon een soort parodieverhaal met een eigen boodschap? We weten het niet precies. In elk geval moet je vaststellen dat het verhaal historisch prima gebeurd kan zijn! Dat de Bijbelschrijver (misschien een vrouw?) in de vertelling gekozen heeft voor een vorm die zomaar op een toneel verteld had kunnen worden versterkt juist de boodschap van het boek.

Iedereen heeft mensen in zijn leven die hij interessant vindt. Het zijn een soort identificatiefiguren. Je trekt je aan hen op, je neemt hen als voorbeeld. In het geloof ken jij misschien ook zulke mensen. Eeuwenlang is Esther voor mensen een bron van inspiratie geweest. Wie is op dit moment voor jou een bron van inspiratie als het om het leven met God gaat?

De relatie met de hele Bijbel

Uiteindelijk koos de kerk voor het boek als canoniek. Dat wil zeggen: wij zien in het boek een belangrijk onderdeel van Gods heilsopenbaring. Zo gaat God om met Zijn volk en bewaart Hij het door alle eeuwen heen. Om de waarde van een boek goed te verstaan moet je soms naar het grotere geheel van Gods openbaring kijken. In de Bijbel geldt dat naar mijn overtuiging bijvoorbeeld ook voor Hooglied, Nahum en Jakobus. Het boek Esther is een ongewoon boek en daarmee ook van ongewone schoonheid. Waar vind je in de wereld om Israël heen nu een boek geheel gewijd aan het leven van een vrouw die door God zo gebruikt wordt? Zowel de introductie van Mordechai als die van Haman brengen ons bij Exodus 17. Amalek staat voor de totale vijandigheid tegen God door een laffe aanval tegen Zijn volk.

Lees in de voorbereiding Exodus 17: 8-16. Wat betekende de strijd met Amalek voor Israël? In 2024 noemde president Netanyahu de strijd met Hamas ook de strijd met Amalek. Waarom was Amalek daar een signaalwoord?

Omdat koning Saul alles in eigen kracht probeerde verliest hij in 1 Samuël 15 van koning Agag, een Amalekiet. Daarmee is Saul openbaar gekomen als een antikracht tegenover de HEER. Koning Saul kwam uit de stam van Benjamin, hij was een zoon van Kis. In Esther 2: 5 wordt Mordechai geïntroduceerd. Hij blijkt een zoon van Jaïr, de zoon van Simeï, de zoon van Kis, een man uit Benjamin. Je ziet direct de verbinding. Lees dan nu nog eens Esther 3:1. Bij de introductie van Haman zie je gelijk in welk kamp hij thuishoort. Dit voerspelt niet veel goeds.

De komst van het Koninkrijk

Gods Naam wordt in het boek Esther niet genoemd. Dat klopt. Het heeft denk ik een signaalfunctie: Israël is nog steeds voor een deel in ballingschap en God is daar niet! Israël is bedoeld om in het beloofde land te wonen. De troost van het boek Esther is denk ik dat God ondanks de ballingschap, ondanks de vijandigheden van Amalekieten, toch voor Zijn volk blijft zorgen. Gods Koninkrijk komt door alles heen. Maar als Hij Zelf verborgen is dan moet je uitgaan, terug naar Hem. Je moet de HEER zoeken, voortdurend, totdat je Hem gevonden hebt (Jesaja 55:6 en Spreuken 8:17). Niet voor niks hoort het boek Esther bij de wijsheidsliteratuur. Ze wordt in de synagoge gelezen als een feestrol. Net als Job, Psalmen, Spreuken, Prediker en Hooglied moet je soms een paar stappen verder zetten om Gods bedoeling te begrijpen en de komst van Zijn Koninkrijk te zien. Natuurlijk kun je Esther rekenen aan het slot van de historische geschriften, maar zo presenteert het boek zichzelf niet. De hele taal en de opbouw van het boek lijken bijvoorbeeld veel meer op het boek Job dan op het boek Richteren, bijvoorbeeld. Misschien mag ik je nog een gedachte meegeven. De naam van Esther komt van de stam 'verbergen'. In het Hebreeuws betekent het werkwoord 'lehashtir' verstoppen, verbergen

of opbergen. Als je haar naam opvat als een eerste persoon enkelvoud van de toekomst, dan klinkt haar naam als: 'Ik ben verborgen'. Een bijzondere gedachte dat God Zich achter de persoon van een vrouw zoals Esther kan verbergen om Zich zo te openbaren. Zo komt Gods rijk.

Jezus

Koning Jezus verborg Zich onder het tegendeel. Het zag er allemaal niet rijk en verrijkt uit, maar Hij kwam om te dienen en Zijn leven te geven voor velen. Hij wist dat Hij zou omkomen toen Hij naar ons omzag in onze ballingschap. Door aan het kruis te hangen zagen wij God onder het tegendeel: Hij hing daar in Zijn verborgenheid om Zichzelf zo aan ons te kunnen openbaren.

Zo doet God dat ook in Zijn gemeente. We zijn, zo schrijft Paulus in 1 Korinthe 1, niet vele rijken, machtigen of aanzienlijken, maar wat veracht is door deze wereld, dat heeft God uitgekozen om Zijn heerlijkheid te kunnen tonen. Jouw leven wordt niet bepaald door het succes van macht, rijkdom of succes in de liefde. Jouw leven wordt bepaald door de macht van je Koning die de overwinning heeft behaald. Hij nodigt je uit om met Hem te triomferen door als een krijgsgevangene achter Hem aan te strompelen. Hou je rug recht als het om Amalekieten gaat. Buig je als het aankomt op de gehoorzaamheid aan de hoogste Koning. Wie Hem vindt, vindt het leven!